

ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ'NÜN SOSYAL KORUMA TABANLARI YAKLAŞIMI

DOÇ. DR. RECEP KAPAR*

ÖZET

Sosyal korumanın anlamı hakkında farklı açıklamalar vardır. Sosyal koruma yaklaşımları ve kavramı 1990'ların başından bu yana önemli bir değişim geçirmektedir. Farklı sosyal, kurumsal, politik ve kültürel yapılar, sosyal dayanışmaya bağlı değerler sosyal korumanın tanımını etkilemektedir.

2012 yılında toplanan 101'inci Uluslararası Çalışma Konferansında var olan sözleşme ve tavsiye kararlarını tamamlayan yeni bir çalışma standardı –Sosyal Koruma Tabanları Tavsiye Kararı– kabul edilmiştir. Sosyal koruma tabanları, ulusal düzeyde tanımlanmış (i) analık da dahil olmak üzere temel sağlık bakımına erişim, (ii) çocuklara, (iii) aktif yaş çağında olanlara ve (iv) yaşlılara temel gelir güvencesi sunan dört sosyal güvenlik garantisini içermelidir. Yumuşak bir hukuk kaynağı olan

Tavsiye Kararı, devletlere, öncelikle sosyal koruma tabanları oluşturulması yoluyla kapsamlı bir sosyal güvenlik sisteminin kurulmasında ve sosyal güvenliğin yaygınlaştırılmasında yol göstericilik yapar.

Anahtar kelimeler: Uluslararası Çalışma Örgütü, sosyal koruma, sosyal koruma tabanları

ABSTRACT

There are different explanations about what social protection means. The term and concepts of social protection has undergone significant transformations since the early 1990s. Different values attached to social solidarity, social, institutional, political and cultural structures affect definition of social protection.

At the 101st session in the 2012 of the International Labour Conference adopted a new labour standard, the "Social Protection Floors Recom-

mendation", which complements the existing conventions and recommendations. Social protection floors should contain four social security guarantees, as defined at the national level, (i) access to essential health care for all, including maternity care, basic income security for (ii) children, (iii) persons in active age and (iv) older persons. The Recommendation that is soft law instrument provides guidance to the states in building comprehensive social security systems and extending social security coverage by prioritizing the establishment of social protection floors.

Key words: International Labour Organization, social protection, social protection floors

Giriş

Sosyal koruma kavramı ülkemizde yeni yeni kullanılmakla birlikte, gerçekte kavramın diğer ülkelerde ve uluslararası çevrelerde kullanımı eskiye dayanmaktadır. Sosyal koruma yeni liberalizmin egemen olduğu son yıllarda ortaya çıkan bir kavram veya yaklaşım değildir. Aksine sosyal koruma, sosyal politikanın amaçlarından biri ve insan hakları belgelerinde çeşitli biçimlerde yer verilen bir sosyal haktır. Ancak zamanla kavramın kullanımı yaygınlaşırken, tanımı ve unsurları büyük bir değişim geçirmiş ve çeşitlenmiştir.

Bu makalede öncelikle sosyal koruma kavramı ana hatlarıyla açıklanacak ve kavramın farklı tanımlarına örnekler verilecektir. Aynı zamanda sosyal koruma yaklaşımlarının ayırt edici unsurları kısaca açıklanacaktır.

Ardından Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (UÇÖ) sosyal korumaya ilişkin yaklaşımı belirlenecek ve sonrasında Uluslararası Çalışma Konferansında (UÇK) 2012 yılında kabul edilen "Sosyal Koruma Tabanları Tavsiye Kararı" değerlendirilecektir.

Kavramın Yaygınlaşmasının Nedenleri

Sosyal koruma kavramının son yıllarda yaygınlaşmasında ve sosyal koruma yaklaşımlarının daha fazla tartışılır hale gelmesinde iki süreç belirleyicidir. Bu süreçlerin biri gelişmiş ülkelerde, diğeri ise gelişmekte olan ülkelerde yaşanmıştır. Ülke gruplarının ekonomik gelişmişlik düzeyindeki farklılığa rağmen, her iki süreç uluslararası yapıların, küreselleşmenin, bir başka deyişle yapısal uyum ve bütünleşmenin yarattığı olumsuzluklara çözüm bulma arayışından doğmuştur.

İlk süreç Avrupa Birliği (AB) bütünleşmesinden kaynaklanmıştır. AB'de sosyal koruma kavramı yaygın olarak kullanılmakta ve sosyal koruma sistemi, Avrupa modelinin temel ve ayırt edici bir unsuru olarak kabul edilmektedir. II. Dünya Savaşı sonrası ekonomik ve sosyal gelişmeye katkı yapan sosyal korumanın, Avrupa'nın en önemli başarılarından olduğu sıklıkla belirtilmektedir (COM, 1995). 1992 yılında Avrupa Topluluğu Konseyi tarafından "sosyal koruma politikalarının ve konularının yakınlaştırılması" amacını taşıyan bir tavsiye kararı alınmıştır. Tavsiye kararında geleneksel sosyal güvenlik anlatımı terk edilmiş ve sosyal güvenlik kavramı yerine "sosyal koru-

ma" kavramı kullanılmıştır. Çünkü üye ülkeler arasında sosyal güvenlik kavramının kullanımı ve içeriği bakımından önemli farklılıklar bulunmaktadır. Tavsiye kararı alınırken üye ülkelerde farklı anlamlarda kullanılan sosyal güvenlik yerine, daha önce kullanılmayan kurumsal olarak kullanılmayan, sosyal koruma kavramı tercih edilmiştir (Langendoek, 1996: 61).

Sosyal koruma, sosyal risklerin yoksulluğa neden olmamasını ve gelir eksikliği karşısında insan onuruna uygun bir yaşam için olmazsa olmaz olan hizmetlere erişimi güvence altına alır (EC, 2003: 3). Avrupa Komisyonu, sosyal riskler karşısında insanları korumak amacıyla tasarlanmış kolektif aktarım (transfer) sistemlerinin tümünü sosyal koruma olarak tanımlanmaktadır. Komisyon bu kavramın sosyal güvenlikten daha geniş bir alanı kapsadığını belirtmiştir (COM, 1995; EC, 2003).

AB'de Avrupa Komisyonuna bağlı etkinlik gösteren istatistik kuruluşu EUROSTAT, sosyal korumanın evrensel ve tüm amaçlarını kapsayan bir tanımının bulunmadığını belirtmektedir. EUROSTAT sosyal korumayı, risk veya gereksinimlerin bireylere ve hanehalklarına yüklediği olumsuzlukları azaltmayı amaçlayan kamusal ve özel organlar tarafından yapılan tüm müdahaleleri içerecek biçimde tanımlamaktadır. İstatistikî bir kavram olarak EUROSTAT kamu organları yanında özel organlarca yapılan müdahaleleri de sosyal koruma içinde ele aldığı ilk bakışta dikkat çekmektedir. Ancak burada bireysel sigorta uygulamaları gibi kolektif

gelir transferine dayanmayan özel programlar sosyal koruma içinde kabul edilmemektedir. Buna göre sosyal koruma sistemi içinde yer alan müdahaleler, bireysel düzenlemeler içermemeli, yararlanılan koruma ile yapılan katkı arasında eşitlik aranmamalıdır. EUROSTAT sosyal koruma kapsamında yer alan riskleri (i) hastalık ve sağlık bakımı, (ii) engellilik, (iii) yaşlılık, (iv) ölüm/dul ve yetim, (v) çocuk ve aile, (vi) işsizlik, (vii) konut, (viii) başka yerde sınıflandırılmayan sosyal dışlanma biçiminde sıralamıştır (EUROSTAT, 1996: 12).

Sosyal koruma kavramının kullanımını yaygınlaştıran ikinci süreç ise gelişmekte olan, gelişmemiş ve yoksul olarak adlandırılan ülkeler bağlamında yürütülen "kalkınma çalışmaları" ve bu ülkelerde uygulanan yapısal uyum politikalarının yarattığı sosyal sorunlardan kaynaklanmıştır. Bir başka anlatımla tarihsel olarak 1800'lü yılların sonu ile 1900'lü yılların başında sosyal korumanın doğmasında "sosyal politika çalışmaları" belirleyici olmuştur. Ancak günümüzde sosyal koruma kavramının kullanımının yaygınlaşmasında bilimsel alan olarak "sosyal politika çalışmaları"nın etkisi çok az veya sınırlı olmuştur. 1990'lı yıllar ile birlikte sosyal korumanın hızla gündeme gelmesi ve önem kazanması büyük ölçüde "kalkınma ve kalkınma politikası araştırma ve çalışmaları"ndan kaynaklanmıştır. Sosyal politika biliminin, kalkınma çalışmalarını bağlamında yapılan sosyal koruma araştırmalarına büyük ölçüde ilgisiz kaldığı belirtilmektedir. Benzer biçimde kalkınma veya sosyal kalkın-

ma bilimi de, sosyal politika araştırmalarının oluşturduğu öğretilerden çok az yararlanmaktadır (Sosyal politika araştırmaları ile kalkınma araştırmalarının sosyal koruma kavram ve yaklaşımına katkısı hakkında bkz.: Midgley, 2013; Midgley, 2012).

Geçmişte sosyal politika çalışmalarında sınırlı bir kullanım alanı bulan sosyal koruma kavramının, kalkınma ve kalkınma politikaları gündeminde "çok hızlı yükselişi" nin nedenleri hakkında pek az yayın vardır.

1990'ların başında özellikle 1997 krizinde kalkınma ile ilgili kurumların bazılarının "sözlüğünde" sosyal koruma kavramı yer almasına rağmen, bunların çok azı sosyal koruma alanına önemli denebilecek düzeyde harcama bütçesi ayırmaktaydı. Bir başka deyişle, geçmişte sosyal koruma, harcama yapılacak kadar "popüler" bir konu olarak ele alınmamıştır. Ancak günümüzde gelinen noktada sosyal koruma, yardım endüstrisinin en hızlı büyüyen sektörleri arasındadır (de Han, 2014: 311).

Sosyal koruma ile ilgili çalışma ve tartışmalarının yaygınlaşmasında kalkınma çalışmaları, gelişmekte olan ülke hükümetleri ve çeşitli nitelikteki uluslararası kalkınma kurumları ve örgütleri etkili olmuştur (Midgley, 2012: 9). Yoksul ve gelişmekte olan ülkelerde küreselleşmenin ve bağlı olarak yeni liberal yapısal uyum politikalarının yarattığı sosyal sorunların azaltılması, çözülmesi ve önlenmesi yaklaşımı çerçevesinde, özellikle Dünya Bankası gibi kuruluşların desteğiyle "sosyal risk

yönetiminin" bir parçası olarak sosyal koruma yaklaşımı geliştirilmiştir. Ancak Dünya Bankası bu süreçte tek başına değildir. Özellikle bölgesel nitelikli Asya Kalkınma Bankası, Amerikalılararası Kalkınma Bankası gibi kuruluşlar kavramın ve yaklaşımın yaygınlaşmasında önemli işlev üstlenmiştir. 1990'lı yılların sonlarına doğru yaşanan Asya finansal krizi, ekonomik şok ve risklerin yönetilmesinde sosyal güvenlik ağının ekonomik politikaların temel bir bileşeni olduğuna ilişkin düşünceleri yaygınlaştırmıştır. Asya krizinin hemen arkasından "modern" bir sosyal koruma politikası oluşturmak amacıyla yapılan girişimler artmıştır. Örneğin Dünya Bankası "Sosyal Koruma Tartışma Metinleri Serisi" ni yayınlamıştır (Ayrıntı için bkz.: Gentilini ve Omamo, 2011: 329-331; Kunitz, 2013; Brunori ve O'Reilly, 2010; Adesina, 2010).

Bu yönüyle mevcut sosyal koruma gündemi, daha çok uluslararası ölçekte ikili ve çok taraflı yardım kuruluşları, uluslararası sivil toplum örgütleri, akademisyenler ve danışmanlarca belirlenmekte ve dış aktörler tarafından finanse edilmektedir. Gündem, ulusal hükümetler, yerel sivil toplum örgütleri, yurttaşlar tarafından yeterince yönlendirilmemektedir (Devereux ve Sabates-Wheeler, 2007: 6).

Kavramın Tanımlanması Sorunu

Sosyal koruma, akademisyenlerin, hükümetlerin, çeşitli nitelikteki uluslararası kuruluş ve örgütlerin artan bir biçimde ilgisini çekmek-

tedir. Ancak, sosyal koruma ideolojisi yüklü bir kavramdır (Videt, 2013). Sosyal korumanın "tarafsız" bir tanımından söz etmek olanaklı değildir (Kumitz, 2013: 6). Özellikle uluslararası kuruluş ve örgütler arasında kavramın kullanılması yönünde ve artan ekonomik krizler, yoksunluk-

lar karşısında sosyal koruma sisteminin geliştirilmesi konusunda bir uzlaşma olmasına rağmen, sosyal koruma kavramının neyi ifade ettiği hakkında genel bir fikir birliği bulunmamaktadır. Sosyal korumanın tanımlanması ve temel unsurları hakkında öğretilerde çok önemli ayrımlar

Tablo 1: Sosyal Koruma Kavramının Tanımlanmasına İlişkin Örnekler

"Yaşam döngüsünde ortaya çıkan risk ve sıkıntılara karşı sosyal sigortalar yoluyla koruma sunan, yoksullara sosyal yardımlar aracılığıyla olanaklar ve destekler sağlayan, içermeci çabalarla dışlanmış olanların sosyal sigorta ve sosyal yardımlara erişme kapasitelerini geliştiren, insanların zayıflıklarını gideren kamu eylemlerinden oluşan kendine özgü bir alandır" (ERD, 2010: 33).
"Sosyal koruma temel risk ve gereksinimlerden kaynaklanan düşük yaşam standartlarına ya da yaşam standartlarının gerilemesine karşı koruma sağlamak için; toplumun kamusal ve toplu önlemler aracılığıyla bireylere ve ailelerine sağladığı yardımlar" (Ginneken, 2000: 36)
"Sosyal koruma sağlık, işsizlik, emeklilik, aile ve konut yardımlarını içeren sosyal sigortaları ve yardımları kapsar" (Nadel, 1999: 4).
"Sosyal koruma teriminden yalnızca sosyal güvenliği kapsadığı anlaşılmalıdır. Toplu bir biçimde sağlanan güvenlik gibi, aynı zamanda özel katkılardan ve toplu sözleşmelerden kaynaklanan planlar gibi devlet tarafından sağlanan sosyal korumayı da kapsar" (Weiler, 1995: 2).
"(...) sosyal korumanın Sosyal Güvenlik, Sosyal Refah, Sağlık ve Eğitim ile genel bir biçimde sosyal ve ekonomik güvencesizliğe karşı toplumun üyelerinin korunması için uygulanan tüm önlemleri içerdiğine ilişkin bir uzlaşmanın olduğuna inanırız" (Pelakanos, 1996: 199).
"Sosyal koruma insan onuruna saygı, sosyal adalet ve sosyal dayanışma değerleri temelinde gelirin yeniden dağılımını sağlayan mekanizmaların bütünüdür" (Euzebey, 2004: 111).
"Sosyal koruma; bireylerin insan onuruna yaraşır bir yaşam sürdürebilmeleri için, gelir güvencesizliği karşısında yaşam koşullarını geliştirmek ve yaşam düzeyinin gerilemesini önlemek amacıyla, kamusal alanda, bireylerin eşitliği ve sahip oldukları haklar temelinde, gelirin yeniden dağıtımı yoluyla sağlanan gelir ve hizmet desteklerinin tümünü kapsar" (Kapar, 2006: 7).
"Sosyal korumanın gelir aktarımları, sigortalar ve sosyal hizmetlerden oluşan üç genel bileşeni, toplumların dışlanmış, dezavantajlı ve zayıf üyelerinin statülerini güçlendirmek ve geliştirmek için uygulanan hakları ve yasal düzenlemeleri içeren dördüncü bir bileşen tarafından desteklenir" (Gentilini ve Omamo, 2011: 311).
"Sosyal koruma yoksulluk ve yoksunluk karşısında ekonomik ve sosyal zayıflıkları azaltmayı, ortadan kaldırmayı ve önlemeyi amaçlayan kamu ve özel politika ile programların bütünüdür" (Winder ve Yablonski, 2012: 14).
"Sosyal koruma verili bir toplumda veya politika bağlamında sosyal olarak kabul edilemez olarak belirlenen yoksunluk, zayıflık ve risk düzeylerine karşı uygulanan kamusal eylemlerdir" (Norton vd., 2001: 7).
"Sosyal koruma yoksul, zayıf ve dışlanmış insanların ekonomik ve sosyal zayıflıklarını azaltmak, ekonomik büyümeden yararlanmalarını amaçlayan, dışlanmışların haklarını ve sosyal statülerini geliştiren, geçim riskleri karşısında zayıf olanları koruyan, yoksullar için değer ve gelir aktaran tüm girişimleri açıklar" (Sabates-Wheeler ve Deverux's, 2007: 25).
"Sosyal korumanın temel işlevi gelir güvencesi, sağlık bakımı ve diğer temel sosyal hizmetleri sağlamaktır" (Schulte, 2004: 2).
"Sosyal koruma bireylerin ve hanehalklarının gerçek gelir ve kapasitelerini güçlendiren, yoksunluğu önleyen, yoksulluktan kurtulma güvencesi sağlayan devlet tarafından yada özel olarak yerine getirilen koruyucu, önleyici ve destekleyici kamu eylemlerinin bir dizesidir" (Thomas, 2005: 5).
"Sosyal yardımlar ve sosyal sigortalar bir bütün olarak bir ülkenin sosyal koruma sistemini oluşturur" (Ferreira ve Robalino, 2010: 2)
"Sosyal koruma risk ve şokları daha iyi yönetebilmeleri için insanlara olanaklar sağlayan ve yoksulluktan kurtulmalarını sağlamak amacıyla yoksul ve zayıf olanların güçlerini arttıran eylem ve politikaları ifade eder. Sosyal koruma önlemleri sosyal sigorta ve sosyal aktarımlar ile asgari düzeyde çalışma standartlarını içerir" (OECD, 2009: 10)
"Sosyal koruma (i) riskleri daha iyi yönetebilmeleri için bireylere, hanehalklarına ve topluluklara yardım eden ve (ii) ciddi düzeyde yoksul olanlara destek sağlayan kamu müdahaleleri olarak görülmektedir" (World Bank, 2003: 4-5)

bulunmaktadır. Ayrımın en önemli nedenlerinden birisi, uluslararası kuruluş ve örgütlerin sosyal koruma tanımını yaparken kendi öncelik ve yaklaşımlarını esas almalarıdır (Barrientos-Shepherd, 2003: 4). Tablo 1'de son yıllarda yapılan sosyal koruma tanımlarına ilişkin örnekler verilmiştir.

Sosyal koruma kavramının tanımı ve kullanımı söz konusu olduğunda dikkatli olunmalıdır. Çünkü bu kavramın anlamı çok geniş bir alanı kapsamakta, kavram ile çok farklı biçimlerde ve çok çeşitli kanallardan sağlanan yardım ve destekler kast edilebilmektedir (Drouin, 2004: 29). Kavramının içeriğinin zaman içinde değişebileceği öngörülmekle birlikte, dünyanın farklı bölgelerinde farklı biçimlerde kullanılmaktadır (Lund-Srinivas, 2000: 15). Bu bağlamda sosyal korumanın tek bir tanımı olmadığı gibi, tek bir sosyal koruma yaklaşımı da söz konusu değildir. Toplumlar arasında sosyal koruma tanımı ve yaklaşımı bakımından önemli ayrımlar vardır. Farklı değerler, kültürler, gelenekler, kurumlar ve politik yapılar sosyal korumanın nasıl sağlanacağını ve tanımını etkilemektedir (Garcia-Gruat, 2003: 14).

Toplumun ve İşgücünün Korunması Olarak Sosyal Koruma

Geleneksel olarak sosyal koruma yaklaşımı, işgücünü piyasanın etkisinden kurtarmak, piyasalar karşısında insanı korumak amacıyla toplum ve devlet tarafından yaşama geçirilen liberalizm karşıtı bir hare-

kettir. Karl Polanyi'ye göre (Polanyi, 2002); sosyal koruma, piyasanın kendi kurallarına göre işleyişinden ve yıkıcı etkilerinden zarar görenlerin korunmasını amaçlayan bir ilkedir. Sosyal koruma ilkesi, koruyucu yasal önlemler (sosyal hukuk olarak da adlandırılan iş hukuku, sosyal güvenlik hukuku gibi) ile ekonomik liberalizmi kısıtlayıcı örgütler (sendikalar) ve çeşitli müdahale araçlarını içermektedir (Çelik, 2006: 32). Bu bağlamda, sosyal korumanın temel amacı, insan emeği ile ilgili arz-talep yasalalarına müdahale etmek ve insan emeğini piyasanın yörüngesinden çıkarmaktır (Çelik, 2006: 32). Sosyal koruma, temel özellikleri sosyal olarak çözülmüş, sosyal ve politik kurumlardan kopmuş ve köksüzleşmiş olan piyasa toplumuna verilmiş bir tepkidir. Piyasa toplumunun yarattığı koşullar insanlarda güvensizlik ve toplumsal endişe yaratmaktadır. Bu nedenle toplum ve devlet tarafından oluşturulacak koruyucu karşı hareketlerle, devlet müdahalesi ve sosyal hukuk yoluyla piyasanın, toplumsal ve siyasal kurumlardan tümüyle kopmasının ya da onlardan bağımsızlaşmasının önüne geçilmelidir (Çelik, 2006: 32). Özetle belirtmek gerekirse, sosyal korumanın temel amacı gerçekte meta olmayan işgücünün, piyasa toplumu tarafından metalaştırılmasının önüne geçmektir.

Bu anlamıyla sosyal koruma, sosyal politikanın amaç ve araçlarıyla örtüşür. Benzer biçimde öğretilerde sosyal koruma, -sosyal politikanın bir konusu olması dolayısıyla- sosyal güvenliğin de amacı olarak ifade edilmektedir (Güzel ve Okur, 1990: 8).

Sosyal Güvenlik ile İlişkili Bir Kavram Olarak Sosyal Koruma

1990'lı yıllar ile birlikte sosyal koruma kavramının kullanımı değişmeye başlamıştır. Ekonomik krizler, yapısal uyum ve küreselleşme sürecinde sosyal koruma, gelişmekte olan ülke gündemine ve yapısına uyarlanmıştır. Yeni bağlamında sosyal koruma, yoksulluk, yoksunluk ve zayıflık gibi sorunların çözümünde temel araç olarak görülmektedir (Barrientos-Shepherd, 2003, 5). Günümüzde sosyal koruma, çoğunlukla sosyal güvenlik esas alınarak tanımlanmaya çalışılmaktadır. Ancak sosyal korumanın sosyal güvenlikle bağlantısı üç farklı biçimde kurulabilmektedir (Hagemejer ve Kim, 2010: 24-25):

(i) Sosyal koruma kavramı sadece sosyal yardım ve hizmetleri (sosyal güven ağı-social safety net) kapsayacak biçimde sınırlanabilmekte ve bu nedenle sosyal güvenlikten daha dar tanımlanabilmektedir. Bu tanıma göre sosyal koruma sadece toplumun en yoksul, en zayıf ve dışlanmış üyelerini kapsayan önlemleri içerir (ILO, 2014, 162; Hagemejer ve Kim, 2010: 24-25). Örneğin gelişmiş ülkelerin ve uluslararası kurumların yoksul, gelişmemiş ve kırılgan olarak adlandırılan ülkelere dönük yaptıkları sosyal veya insani amaçlı yardımlar bağlamında sosyal koruma, toplumun en yoksul ve en zayıf kesimlerine, toplumun içinde bulunduğu olumsuzluklardan en çok etkilenen gruplarına yönlendirilen yardım veya destekleri çağırıştırır. Bu anlamıyla sosyal koruma çatışma, savaş,

doğal afet, kıtlık, ekonomik ve sosyal istikrarsızlık, yönetim boşluğu gibi riskler karşısında toplumun belirli kesimlerine kısa süreli olarak sağlanan nakdi veya ayni yardımları ni-telemede kullanılabilir. Ancak sosyal korumanın yaygın kullanımına bakıldığında, sosyal güven ağı, sosyal korumanın alt kümelerinden biridir (Gentilini ve Omamo, 2011: 330-331; Oxfam, 2009: 2).

(ii) Sosyal koruma ve sosyal güvenlik kavramları birbirinin yerine geçecek biçimde eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (ILO, 2014, 162; Hagemejer ve Kim, 2010: 24-25). Buna göre her iki kavram gelir yokluğuna, gelir yetersizliğine, gelir düzensizliğine veya harcamalarda yüksek düzeyde artışa neden olan riskler karşısında gelir güvencesi sağlayan mekanizmaları kapsamaktadır (ILO, 2014: 162). Sosyal koruma kavramı sıklıkla sosyal güvenliğin eş anlamlısı olarak kullanılmaktadır. Ancak sosyal güvenlik kavramı, geniş kesimlerce daha fazla ve yaygın olarak kullanılmaktadır. Standart bir tanımlanmaması dolayısıyla, sosyal koruma ile yakın veya eş anlamlı kullanılan "ekonomik güvence", "gelir güvencesi", "gelir aktarımları", "nakit aktarımlar", "aktarım ödemeleri", "sosyal aktarımlar", "vergilerle finanse edilen yardımlar" gibi başkaca kavramlarda bulunmaktadır (Midgley, 2012: 9-10).

(iii) Sosyal koruma, sosyal güvenliğin tüm programlarını içeren, ancak sosyal güvenlikten daha geniş bir kavram olarak ele alınabilmektedir (ILO, 2014, 162; Hagemejer

ve Kim, 2010: 24–25). Ancak bu durumda üzerinde uzlaşılacak tek konu sosyal korumanın sosyal güvenlikten daha geniş bir alanı kapsadığıdır. Sosyal korumanın, sosyal güvenlik dışında kapsadığı alanın sınırları ve içeriği bütünüyle tanımlayanı tercih, değer ve öncelikleri tarafından biçimlenmektedir. Öğretimde bu alan bulanık, belirsiz ve karmaşık olarak kalmaktadır. Sosyal koruma yaklaşımının sosyal güvenlikten daha geniş bir alana yayma ve yeniden tanımlama arayışları çok sayıda karmaşık sorunun ortaya çıkmasına yol açmıştır (Midgley, 2012: 9).

Sosyal koruma ve sosyal güvenlik kavramlarının eş anlamlı olarak kullanılmasına karşı çıkan görüşlere göre; sosyal güvenlik sisteminde yer alan programların oluşturulması, finansmanı ve korumanın sunulması baskın olarak devletin sorumluluğundadır. Buna karşılık sosyal koruma sisteminde hanehalkları, bireyler, sivil toplum örgütleri ve dahil olunan topluluklar aktif bir işlev üstlenir. Ayrıca sosyal korumanın evrimleşen bir yaklaşım olduğu, sosyal güvenlikten farklarının bulunduğu ve sosyal korumanın sosyal güvenlikle birlikte sosyal yardım ve işgücü piyasası politikalarını bir bütün olarak kapsadığı söylenmektedir (Sepúlveda, 2014: 12, dp. 10).

Bir yaklaşıma göre sosyal koruma politikaları sosyal sigortaları, sosyal güvenliği ve güvenlik ağlarını, sürekli yoksulluk içinde bulunanlara yönelik uygulanan sosyal politika önlemlerini içerecek biçimde tanımlanmaktadır. Sosyal korumanın geleneksel tanımı, hanehalklarını ve

bireyleri yoksunluk ve yoksulluktan korumak amacıyla kamusal kurum, kural ve programlarının oluşturduğu bir bütün olarak yapılmaktadır. Bu geniş tanım çalışma ve istihdam standartlarını, yaşam döngüsünden ve çalışmadan kaynaklanan risklere karşı koruma sağlayan programları ve temel güvenlik ağlarını kapsar. Bu yönüyle de sosyal koruma sosyal güvenlikten daha geniştir (Barrientos-Shepherd, 2003, 2–4).

Kavrama ilişkin tartışmalarla bakıldığında uzlaşmazlığın geniş bir alana yayıldığı ve önemli ayrıntılar içerdiği görülür. Sosyal korumanın içerdiği riskler ve koruma sağlayan programlar üzerinde anlaşmazlık bulunması yanında, programların kişiler bakımından kapsamına ve özellikle de nasıl finanse edildiğine, kurumsal yönetim yetkisinin kaynağına ilişkin tartışmalar da vardır. Tarihsel olarak sosyal güvenlik ve sosyal koruma, kamu tarafından yönetilen, katılımın zorunlu olduğu programları kapsayacak biçimde tanımlanır. Ancak günümüzde gelinen noktada ticari işletmelerin, yerel topluluk gruplarının, hükümet dışı örgütler tarafından sağlanan ve zorunluluğu bulunmayan programların da sosyal koruma sistemi içinde ele alındığı görülmektedir. Bu programların bazıları, uluslararası yardım bağışçısı kuruluşlarca kısmen veya tamamen finanse edilebilmektedir (Midgley, 2012: 10).

Özellikle sosyal koruma kapsamında kabul edilen politika, uygulama ve kurumların neler olduğu, sosyal korumanın özel aktör, işletme etkinliklerini içerip içermediği ya da

sosyal korumanın bir hak mı yoksa gereksinim içinde olanlara sağlanan bir destek mi olduğu sorularına verilecek yanıtlar ayırt edici niteliktedir (bu konudaki tartışma için bkz.: Kumitz: 2013; Kapar, 2006: 10–17). Sosyal koruma sisteminde yer alan programlara örnek için Tablo 2'ye bakılabilir.

Tablo 2: Sosyal Koruma Araçlarına Örnekler

<p>Sosyal Sigortalar</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Primli emeklilik programları ■ Sağlık sigortası ■ İşsizlik sigortası ■ İş göremezlik sigortası ■ İş kazası ve meslek hastalığı sigortası
<p>Sosyal Yardımlar</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Çocuk destek yardımları ■ Okul beslenme programları ■ Kamu çalışma programları ■ Çalıştırmacı programlar ■ İstihdam garantili programlar ■ Nakit aktarım programları ■ Gelir desteği programları ■ Acil durum yardımları ■ Sosyal yaşlılık yardımları ve diğer yaşlılıkla ilgili yardımlar
<p>Sosyal Korumaya Erişimi Geliştirme</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ İşgücü piyasası ve işyeri düzenlemeleri ■ Çalışmaya, gelire ve sosyal korumanın diğer biçimlerine haklar temelinde ulaşma ■ Tüm nüfusu kapsama alan düzenlemeler ve olumlu ayrımcılık ■ Kamuoyunda farkındalık yaratma ■ Özel işletme ya da topluluk temelinde sigortanın sağlanmasının desteklenmesi ve düzenleyici çerçeve oluşturulması

Kaynak: (ERD, 2010: 33–34)

Gelir güvencesizliği karşısında koruma çok farklı kaynaklardan sağlanır. Kamu kurumları, finans piyasaları, sigorta işletmeleri, aile ve topluluk ilişkileri çeşitli biçim ve düzeylerde gelir güvencesi sağlayan kaynakların başında gelir (ILO, 2000a: 24). Çoğulcu veya geniş kapsamlı olan yaklaşımlar tüm bu bileşenleri sosyal koruma kapsamında değerlendirir. Ancak, finans piyasaları ve sigorta işletmeleri, aile ve top-

luluk ilişkileri gibi yapıların gelir güvencesi sağlamada yeterli ve uygun nitelik taşımadığı görülmüştür. Bu nedenle, sosyal dayanışmaya dayanan sosyal koruma sistemleri geliştirilmek zorunda kalmıştır (Euzebey, 2000: 10). Piyasa temelinde işletmeler aracılığıyla ya da enformel ilişkiler ve başkalarına yardım temelinde sağlanan korumayı sosyal olarak nitelenmek olanaklı değildir. Çünkü bunlar kamunun sorumluluğu, hak ve eşitlik, insan onurunun korunması, ekonomik güce göre katkı yapma zorunluluğu gibi sosyal dayanışmanın olmazsa olmaz unsurlarını içermemektedir (Ayrıntı için bkz. Kapar, 2006: 10–17). Bu nedenle sosyal korumanın kapsamını kamusal sosyal güvenlik programları ile sandıklar gibi bir örgüte üyelik yoluyla sosyal güvenliği dayanışma ve eşitlik temelinde sağlayan mekanizmalar ile sınırlandırmak gerekmektedir.

Buna rağmen birçok yayında hükümet/devlet tarafından sağlanan koruma yanında özel işletmeler ve topluluk temelinde gerçekleştirilen mekanizmalar da sosyal koruma kapsamında sayılmaktadır (Gentilini ve Omamo, 2011: 331). Öğretide aktörlerin niteliklerine bakmaksızın tüm bu uygulamaları sosyal koruma kapsamında değerlendiren yaklaşımlar bulunmaktadır. Ancak Oxfam örneğinde olduğu gibi kimi kurumlar ve yazarlar, özel işletmeler ile topluluk ilişkileri temelinde gerçekleştirilen etkinliklerin sosyal koruma içerisine girebilmesi için "kamusal olarak düzenlenmesi", "kamusal nitelikler taşıması" gibi unsurları barındırması koşuluna bağlamaktadır (Oxfam, 2009: 2).

Korumayı sağlayan aktörler yanında, araçlar bakımından da bir çeşitlilik bulunmaktadır. Buna göre, geleneksel sosyal güvenlik yaklaşımı içinde yer almayan çok sayıda programın sosyal koruma sistemi kapsamında bulunduğu belirtilmektedir. Örneğin "koşullu nakit aktarımlar", "kıtık ve doğal afet yardımları", "mikro sigorta", "gıda ile ilişkilendirilmiş çalışma programları", "asgari ücret veya yaşam ücreti politikaları", "tıbbi hizmetler", "HIV önleme programları", "tarımsal ürün destekleri", "varlık geliştirme programları" gibi çok farklı nitelikte uygulama sosyal koruma içerisinde ele alınmaktadır (Midgley, 2012: 10).

Sosyal korumaya ilişkin yönelimleri değerlendirmede farklı sınıflandırmalar yapılmaktadır. Örneğin kimileri sosyal korumaya ilişkin üç ayrı yönelimin olduğunu belirtmektedir. Birinci yönelim, sosyal korumanın insan hakkı olduğuna vurgu yapar. İkinci yönelim, sosyal korumayı piyasa öncelikleri temelinde sosyal risk yönetiminin bir parçası olarak gören yeni liberal ideolojinin belirleyiciliğinde ortaya çıkmaktadır. Son yönelim ise sosyal korumayı yoksullardan yana kalkınmanın ve dönüşümün bir aracı olarak kabul etmektedir. Bu üç farklı yönelimin birbirinden ayrılan yanları olmakla birlikte, örtüşen yanları da bulunmaktadır (Brunori-O'Reilly, 2010: 3-4; FASIA, 2013: 1-2). Bir başka çalışmaya göre sosyal koruma ile ilgili taraflar, genel olarak "araçsalcılar" ve "eylemciler" olmak üzere iki kampa ayrılmıştır. Araçsalcılar aşırı yoksulluğun, yüksek risk düzeyinin ve zayıflığın azaltılmasında kalkınma amaçlarının işlev-

siz kaldığı görüşündedir. Bu nedenle ekonomi ve piyasa belirli bir düzeye, özel sigorta işletmeleri ve bireysel tasarruf fonları gerekli yeterliliğe erişinceye kadar, hanehalkı ve bireyleri koruyacak risk yönetimi araçları uygulanmalıdır. Eylemciler ise aşırı yoksulluğu, eşitsizlikleri ve zayıflığı, yapısal eşitsizliğin ve sosyal adaletsizliğin belirtileri olarak kabul etmekte ve sosyal korumanın yurttaşların dokunulamaz, vazgeçilemez bir hakkı olması için mücadele vermektedir. Bu bağlamda sosyal korumanın hayırseverlik konusu olarak ele alınmasına karşı çıkılırken, gıda yardımı ve sosyal yardımların ötesinde tüm nüfusu kapsayan hakların yaygınlaştırılması savunulur (Devereux ve Sabates-Wheeler, 2007: 1).

Çoğu durumda sosyal koruma insanların sahip oldukları bir sosyal hak temel alınarak değil, ekonomik gelişmeye katkı sağlayan bir etmen olarak ele alınır. Sosyal koruma bir üretkenlik faktörü olarak ekonomik gelişmeye önemli katkılar sunmaktadır. Ancak, sosyal koruma değerinin savunulması için bu gerekçe öncelikli olarak ileri sürülmemelidir. Sosyal koruma savunulurken ilk önce yapılması gereken sosyal korumadan temel olarak beklenen işlev ve unsurları açıklamaktır. Öyleyse, sosyal korumanın gerekliliğini savunan yaklaşımlar, açıklama ve gerekçelendirmelerine sosyal korumanın insan onuruna ve insan haklarına olan katkı ve etkisinden başlamak durumundadır (Euzeby, 2004: 107-108). Sosyal koruma insan onuruna saygı, sosyal adalet ve sosyal dayanışma değerleri temelinde gelirin

yeniden dağılımını sağlayan mekanizmaların bütünüdür. Bu çerçevede sosyal korumanın eşitsizlikleri azaltmak veya ortadan kaldırmak, yaşamları boyunca bireylerin sahip oldukları olanakları arttırmak, bireysel ve toplumsal refaha ulaşmak için olanak eşitliğini geliştirmek ve en zayıf kesimlerin ekonomik kalkınmadan yararlanmasını sağlamak gibi işlevleri bulunmaktadır (Euzeby, 2004: 111).

Uluslararası Çalışma Örgütü ve Sosyal Koruma

Sosyal korumanın UÇÖ etkinliğinin merkezinde olduğu ve sosyal korumanın geliştirilmesinde Örgütün önemli bir işlev üstlendiği belirtilmektedir. UÇÖ'nün oluşturduğu uluslararası çalışma standartlarının yarısından daha fazlasının sosyal koruma konularıyla ilintili olduğu söylenmektedir (Garcia-Gruat, 2003: 14). UÇÖ sosyal koruma alanında uzmanlığı ve deneyimleri en eskiye dayanan örgüt olmasına rağmen, yakın geçmişte sosyal koruma tanımı ve yaklaşımları üzerinde etkisi sınırlı ve gecikmeli olmuştur. Bu durumun birinci nedeni, yeni liberal anlayışın güçlenmesi ve yaygınlaşması ile beliren piyasa ve topluluk bileşenli yeni sosyal koruma yaklaşımları, UÇÖ'nün gelenekselmiş sosyal güvenlik anlayışı ile çelişmiştir. Piyasa yönelimli sosyal koruma yaklaşımına sahip uluslararası kalkınma örgütleri, fonları aracılığıyla ulus devletlerin sosyal koruma sistemlerinin biçimlenmesinde etkili olmuş veya pilot programlar uygulama olanağı bulmuş, yaklaşımlarını özellikle yoksul ve geliştirmekte olan ülkelerde

yaygınlaştırma olanağı elde etmişlerdir. Hak temeline dayanan sosyal koruma yaklaşımından hareket eden UÇÖ, Anayasal yetkisi kapsamında olmasına rağmen böylesi fon ve işbirliği olanaklarından büyük ölçüde uzak kalmıştır.

Ayrıca diğer uluslararası örgütlerden farklı yönetim, katılım ve karar alma yapısına sahip olması, UÇÖ'nün sosyal koruma yaklaşımının yeni koşullara uyarlanmasını geciktirmiştir. Örgütün devlet, çalışan ve işverenlerden oluşan üçlü yapısı, sosyal diyalog ve uzlaşma öngörür. Bu sosyal diyalog ve uzlaşma süreci sosyal koruma yaklaşımının geliştirilmesinde bazı belirsizliklere ve gecikmelere neden olmuştur.

Örgütün kuruluşundan sonra uzun yıllar içinde geliştirdiği sosyal koruma yaklaşımı, işgücünün, çalışanların korunmasını esas almıştır. Bu yaklaşım simgesel olarak Örgütün kurumsal yapısına da yansımıştır. Örgüt "Sosyal Koruma Sektörü" (Social Protection Sector)¹ kurumsal başlığı altında "sosyal güvenlik programları" ile "işgücünün korunması ile ilgili programlara" da yer vermektedir. Sosyal koruma sektörü içerisinde sayılan işgücünün korunması programları ve konuları "işgücü göçü", "çalışmada sağlık ve güvenlik", "ücretler", "çalışma süreleri" gibi çalışma koşullarıyla ilgili konuları içermektedir (ILO, 2011: 10). Buna göre UÇÖ, sosyal korumanın üç farklı önemli boyutunu yansıtan üç temel amaç belirlemiştir. Bu amaçlar;

(1) Sosyal güvenlik programları-

¹ - <http://www.ilo.org/protection/lang--en/index.htm>

nın kapsamı ve etkinliğini genişletme,

(ii) Uygun işin temel bileşenlerini, iş sağlığı ve güvenliğini, çalışma sürelerini ve ücretleri kapsayan işgücünün korunması amacının desteklenmesi,

(iii) Enformel ekonomide çalışanlar, göçmen çalışanlar ve aileleri gibi zayıf grupları korumak için özel program ve faaliyetleri geliştirme biçiminde sıralanmıştır (<http://www.ilo.org/secsoc/lang--en/index.htm>).

Ancak son yıllarda kalkınmaya ilgili uluslararası örgütlerin sosyal koruma alanındaki etkinliklerinin artmasının bir sonucu olarak, UÇÖ'nün sosyal koruma kavramına yaklaşımında bir değişim gerçekleşmiş, kavramın yukarıda belirtilen gelekselleşmiş kapsamını daraltan işaretler belirlemiştir. Bir başka deyişle, sosyal koruma kavramının sosyal güvenlik esasına oturtulması, işgücünün korunması ile ilgili konuların kavram kapsamından dışlanma eğilimi gözlenmektedir. UÇÖ'nün yeni kavramsal çerçevesine göre, sosyal koruma daha çok sosyal güvenlik ile ilgili bir konu olarak ele alınmaya başlanmıştır. 2012 yılında "Sosyal Güvenlik Bölümü'nün (Social Security Department) adı değiştirilerek "Sosyal Koruma Bölümü" (Social Protection Department) haline getirilmiştir (<http://www.ilo.org/secsoc/lang--en/index.htm>).

Değişim sadece kurumsal yapılanmada gerçekleşen isim değişikliği ile sınırlı değildir. Örgüt yayın ve çalışmalarında sosyal güvenlik ve sosyal koruma kavramlarını birbirinin

yerine geçecek biçimde kullanmaktadır. UÇÖ raporlarında sosyal koruma çoğunlukla sosyal risk ve gereksinimler karşısında sosyal güvenlik tarafından sağlanan koruma anlamında kullanılmaktadır (ILO, 2011: 9). Örgüt yayınladığı Dünya Sosyal Koruma Raporu (2014/15)' da sosyal güvenlik kavramının alternatifi veya eş anlamlısı olarak sosyal koruma kavramının kullanıldığını açıkça belirtmiştir (ILO, 2014: 162).

Sosyal Koruma Tabanları Tavsiye Kararı (R 202)

2012 yılında Uluslararası Çalışma Konferansında kabul edilen ve niteliği itibarıyla yumuşak hukuk belgesi olan tavsiye kararı "Sosyal Korumanın Ulusal Temel Çerçevesi Tavsiyesi" (Gülmez, 2013: 106), "Sosyal Korumanın Ulusal Tabanları ile İlgili Tavsiye Kararı" olarak da adlandırılmaktadır.

Tavsiye kararının kabulünü hazırlayan ilk adımlardan birisi 1999 yılında Genel Direktörün hazırladığı rapor ile atılmış, raporda "uygun iş" in olmazsa olmaz dört unsurundan birisinin sosyal koruma olduğu belirtilmiştir. Ardından 2001 yılında toplanan 89. UÇK'da sosyal güvenliğin herkesi kapsayacak biçimde yaygınlaştırılması amacı öne çıkarılmıştır. Bu doğrultuda 2003 yılında sosyal güvenliğe ilişkin küresel bir kampanya oluşturulmuştur. 2004 yılında "Küreselleşmenin Sosyal Boyutları Dünya Komisyonu" raporunda, küresel ekonominin sosyo-ekonomik tabanının bir parçası olarak, sosyal korumanın belirli bir düzeyinin kabul edilmesi gerektiği belirtilmiştir. 2008 yılında duyurulan Adil Bir Küreselleşme İçin Sosyal Adalet

Bildirgesinde izlenmesi gereken dört stratejik amaçtan birisinin sosyal koruma olduğu dile getirilmiştir (Boycuk, 2014: 320-321).

2009 yılında Birleşmiş Milletler içerisinde, sosyal koruma tabanını yaklaşımının öncelik verilmesi gereken temel alanlardan biri olduğu düşüncesi kabul görmüştür. Birleşmiş Milletler çerçevesinde UÇÖ'nün, Dünya Sağlık Örgütü ile birlikte BM Sosyal Koruma Tabanı Girişimine önderlik etmesine karar verilmiştir (Ginneken, 2013: 71-72). İlerleyen yıllarda Birleşmiş Milletler sistemi içinde yer alan kurumların yanı sıra, Uluslararası Sosyal Güvenlik Derneği, Uluslararası Para Fonu, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü ve sosyal korumayla ilgili önemli kabul edilen uluslararası sivil toplum örgütlerinin dahil olduğu sosyal koruma tabanı için kalıcı bir işbirliği zemini geliştirilmiştir (Ayrıntı için bkz.: Ginneken, 2013; Kulke ve Saint-Pierre Guilbault, 2013). 2011 yılında toplanan UÇK'da, ulusal koşullara ve kalkınma düzeyine göre biçimlendirilebilen kapsamlı bir sosyal güvenlik sisteminde sosyal koruma tabanlarının oluşturulmasında yol gösterici, esneklik sağlayan ve var olan standartları tamamlayan bir tavsiye kararına gereksinim olduğu sonuca ulaşıldı (Kulke ve Saint-Pierre Guilbault, 2013: 98).

1952 tarihli 102 Sayılı Sosyal Güvenliğin Asgari Standartları Sözleşmesinin kabulünden bu yana, dünya nüfusunun büyük bir kısmının uygun nitelikler taşıyan sosyal koruma sistemlerinin kapsamına alınamadığı görülmüştür. Değişen ekonomik

koşullar ve uygulanan ekonomik politikalar küresel düzeyde sosyal güvencesizlikleri, dolayısıyla sosyal koruma gereksinimini arttırmaktadır. Dünyada sosyal güvenlik sistemlerinin kapsadığı nüfusun küçüklüğü karşısında artan koruma gereksinimi göz önüne getirildiğinde, büyük bir sosyal koruma açığı ortaya çıkmaktadır. Örgütün sosyal güvenlik hakkına ilişkin sözleşme ve tavsiye kararları bağlamında sağlanan korumadan yararlananların dünya nüfusunun sadece %20'sini oluşturduğu belirtilmektedir (Hagemejer ve McKinnon, 2013: 4). Dünyada yaşanan ekonomik kalkınmaya rağmen, sosyal güvenlik hakkı insanların çoğunluğu bakımından gerçekleştirilememiştir. 102 sayılı sözleşmenin ve ilgili diğer standartların var olan sosyal koruma açığını gidermeye dönük yeni politikalar geliştirmede yetersiz kaldığı düşünülmüştür. Bu nedenle sosyal koruma tabanları politikasının genel esas ve ölçütlerini belirleyen bir tavsiye kararı oluşturulma yoluna gidilmiştir. Tavsiye kararı, içerdiği sosyal koruma tabanları politikasıyla, evrensel nitelikli ve asgari ölçütleri düzenleyen sosyal güvenlik standartlarına erişebilmeleleri için üyelere, özellikle gelişmemiş, yoksul, kırılgan ve gelişmekte olan ülkelere işe nereden ve nasıl başlayacaklarına ilişkin bir hareket veya başlangıç noktası sunar. Tavsiye kararı, var olan standartların nasıl uygulanacağına ilişkin yol göstericilik yapmamakta, bu standartların yerine geçmemekte veya onlardan daha yüksek bir standart getirmemektedir. Tavsiye kararının UÇÖ'nün var

olan sosyal güvenlik standartlarını tamamlayıcı nitelikte olduğu söylenmektedir (Ayrıntı için bkz.: Kulke ve Saint-Pierre Guilbault, 2013; Cichon, 2013; Hagemejer ve McKinnon, 2013).

Örgüt, sosyal koruma açığının giderilmesi stratejilerinin oluşturulmasında esas alınması gereken öneri ve ilkeleri içeren yumuşak hukuk kaynağı niteliğinde olan bir tavsiye kararı üretmiştir. Tavsiye kararı herhangi bir UÇÖ sözleşmesine yaslanmamakta, özerk (otonom) bir nitelik taşımaktadır (Gülmez, 2013: 106). Tavsiye kararının getirdiği düzenleme ve standartlar Örgütün var olan sözleşme ve tavsiyelerinden, özellikle 102 sayılı sözleşmeden daha geridüzedir. Karar, ulaşılması gereken asgari amaçları içermez, aksine olanaklar ölçüsünde sosyal korumadan dışlanmış kesimleri, sosyal güvenlik kapsamına almada bir başlangıç noktası olarak, ileriye dönük aşamalı iyileştirmelerin gerçekleşeceğini uman bir çıkış noktasını tanımlar.

Tavsiye kararı sosyal güvenlik hakkının gerçekleştirilmesi yönünde atılmış bir adım olarak değerlendirilmektedir. Karar, sosyal güvenlik hakkının yatay boyutta kapsamını genişletmeye amaçlarken, UÇÖ'nün diğer sosyal güvenlik standartları ise, daha gelişmiş ve daha yüksek bir koruma düzeyini içeren dikey boyutta işaret etmektedir. Bir başka deyişle toplumdaki herkese temel bir sosyal güvence setinin sunulması yatay genişlemeyi; daha yüksek sosyal güvenlik standartlarının kademe kademe uygulanması ise dikey genişlemeyi ifade etmektedir (ILO, 2011:

xxiii). Tavsiye kararı çok farklı gelişmişlik düzeyinde olan 185 ülkeden gelen hükümet, çalışan ve işveren kanatları arasında sosyal güvenliğin yaygınlaştırılmasına ilişkin bir uzlaşmayı göstermektedir. Karar, kapsamlı bir sosyal güvenlik sisteminin geliştirilmesinde önemli bir adım olarak gördüğü ulusal sosyal koruma tabanlarının oluşturulmasında yol gösterici niteliktedir (ILO, 2014: 1-4).

Kesin olarak belirtilmelidir ki, sosyal koruma tabanı dünyanın sosyal sorunlarını çözmeye dönük sihirli bir yöntem değildir. Ancak farklı ülke deneyimlerinin geniş bir çerçevesini esas alarak, sosyal dışlanma ve yoksulluğun azaltılmasında ülkelerin daha hızlı ve etkili davranabilecekleri bir alan önermektedir. Yoksulluğun ve sosyal dışlanmanın çözümüne temel sosyal hizmetler ile gelir güvencesinin yatay bir biçimde tüm topluma yaygınlaştırılması ile başlanmalıdır (ILO, 2011: xxiii).

Sosyal koruma tabanı yaklaşımı, sosyal güvenliğin evrensel insan hakkı olduğu, insanların kendileri ve aileleri için uygun sağlık ve refah içeren yaşam standartlarına sahip olması ve sosyal adaletin sağlanması gerektiği temel ilkelerini merkeze almaktadır. Diğer yandan sosyal koruma tabanları yaklaşımı, Örgütün "uygun iş" gündemi ile güçlü bir biçimde bağlantılıdır (ILO, 2011: xxiv). Örgütün sosyal güvenlik stratejisinin tamamlayıcısı niteliğinde olan Kararın en önemli özelliği, korumasız durumda olan yoksul, en zayıf, enformel ekonomide çalışan ve bunların aileleri gibi toplumsal grupları koruma kapsamına almaya yardım

edecek ilke ve deneyimleri ortaya koymasdır. Ayrıca çok sayıda uluslararası kuruluş ve örgüt yanında kalkınma ortaklıkları, küresel sosyal koruma tabanı girişimine katkı yapmaktadır. Sosyal koruma tabanı yaklaşımı, daha içermeci bir toplum ve ekonominin yaratılmasını amaçlayan ulusal ve uluslararası politikaların temel bir unsurunu oluşturmaktadır (ILO, 2012: 1-2).

Karara konu olan sosyal koruma tabanları, yeni bir sosyal insan hakkına yaslanmamaktadır. Sosyal koruma tabanları yaklaşımı geçmişte kabul edilen sosyal güvenlik ve sosyal hizmet haklarının (Örnekler için bkz.: EK I-II) gerçekleştirilmesine katkı yapmayı amaçlar. Bu yönüyle tavsiye kararı uluslararası düzeyde herkesin sosyal güvenlik hakkını gerçekleştirmeyi amaçlayan ahlaki ve hukuki bir uzlaşmayı simgeler (Hagemejer ve McKinnon, 2013: 14).

Tavsiye Kararının İçeriği

Tavsiye kararının girişinde sosyal güvenlik hakkının bir insan hakkı olduğu belirtilmiş ve sosyal güvenlik hakkını düzenleyen bazı uluslararası hukuk belgeleri anılmıştır (EK II). İstihdamının desteklenmesi ile birlikte sosyal güvenlik hakkının, toplumda gelişme ve ilerlemenin sağlanabilmesi için ekonomik ve sosyal bir zorunluluk olduğu vurgulanmıştır. Sosyal güvenlik sosyal güvencesizliğin, sosyal dışlanmanın, eşitsizliğin ve yoksulluğun geriletmesinde, önlenmesinde etkili bir araçtır. Aynı zamanda enformel istihdamın azaltılmasında, toplumsal cinsiyet ve ırksal eşitsizliklerin giderilmesinde, fır-

sat eşitliğinin sağlanmasında önemli işlevler yerine getirmektedir. Tavsiye kararına göre, ekonomide ve işgücü piyasasında yaşanan değişimlere insanların uyum sağlamasına destek olduğu için, sosyal güvenlik insanlara yapılan bir yatırımdır. Ayrıca, sosyal güvenlik kriz zamanlarında toplam talebi canlandırmaya yardım eden, daha sürdürülebilir bir ekonomiye geçmeyi olanaklı kılan otomatik bir ekonomik ve sosyal dengeleyicidir. Bölgeler arasında veya bölge içinde olan farklılıkları, sosyal eşitsizlikleri azaltan ve aşırı yoksulluğu yok eden, sosyal içerme ile bir arada gerçekleştirilen uzun dönemli sürdürülebilir bir büyüme, öncelikli amaç olmalıdır (ILO, 2012a).

Tavsiye kararıyla ulusal sosyal güvenlik sistemlerinin temel unsuru olarak, sosyal koruma tabanlarının kurulması ve sürdürülmesi konusunda üyelere yol göstericilik yapılması amaçlanmıştır. Buna göre UÇÖ'nün ilgili standartlarının yol göstericiliğinde, olanaklı olduğu kadar çok sayıda insana sosyal güvenliğin daha yüksek düzeyini sağlamayı hedefleyen sosyal güvenliği yaygınlaştırma stratejileri bağlamında sosyal koruma tabanları uygulanmalıdır. Tavsiye kararında sosyal koruma tabanı; sosyal dışlanma, yoksunluk, yoksulluğun üstesinden gelmek ve önlemek amacıyla olan korumayı güvence altına alan ulusal olarak belirlenmiş temel sosyal güvenlik garantileri olarak tanımlanmıştır.

Tavsiye Kararının yürütülmesinde devlet, birincil ve genel sorumluluğa sahiptir. Üye devletlere

aşağıda belirtilen ilkeler ile uyumlu tabanları yaşama geçirmeleri önerilmiştir. Buna göre:

- Sosyal dayanışma temelinde yaygın koruma sunmalı,
- Kurallar hukuk tarafından oluşturulmalı,
- Öngörülebilir ve uygun koruma sağlanmalı,
- Ayrımcılık içermemeli, toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetmeli ve özel gereksinimleri dikkate almalı,
- Sosyal içerme sağlamalı, enformel ekonomide çalışanları kapsamalı,
- Sosyal güvenlik garantileri kapsamında yer alanların insan onuruna ve haklarına saygı gösterilmeli,
- Önceden belirlenen amaçlara ve zamana göre ilerleme sağlanmalı,
- Sosyal güvenlik programlarından yararlananların ve finansmanını sağlayanların çıkar ve sorumlulukları arasında uygun bir denge oluşturmayı amaçlayan dayanışmacı bir finansal yapı kurulmalı,
- Sistemin finansmanında ve korumanın ulaştırılmasında farklı yaklaşım ve yöntemler dikkate alınmalı,
- Güvenilir, açık ve hesap verebilir bir sistem oluşturulmalı,
- Sosyal adalet ve eşitlik temelinde ekonomik, mali ve finansal olarak sürdürülebilir olması,
- Ekonomik, sosyal ve istihdam politikaları ile uyumlu olması,
- Sosyal koruma sisteminden sorumlu olan kurumlar arasında uyum bulunmalı,
- Sosyal güvenlik sistemi ile ilgili kamu hizmetleri yüksek nitelikte sunulmalı,
- İtiraz ve şikâyet yöntemleri etki-

li ve kullanılabilir olması,

- Düzenli izleme ve değerlendirme mekanizması oluşturulmalı,
- Örgütlenme özgürlüğü ile toplu pazarlık hakkına tam saygı gösterilmeli,
- Çalışan ve işveren örgütlerinin temsili yoluyla üçlülük temelinde katılımın sağlanması, aynı zamanda kararlardan etkilenen kişilerin temsilcilerine ve diğer ilgili kesimlere danışılmalıdır (ILO, 2012a).

Belirtilen ilkeler doğrultusunda üyeler, ulusal koşullarına göre olabildiğince hızlı bir biçimde temel sosyal güvenlik garantileri içeren sosyal koruma tabanlarını kurmalı ve sürdürmelidir. Sosyal güvenlik garantileri, yaşam döngüsünün genelinde gereksinim içindeki herkesin temel sağlık bakımını, ulusal düzeyde zorunlu olarak tanımlanmış hizmet ve mallara erişimini güvence altına alan temel bir gelir güvencesini asgari düzeyde sunmalıdır. Bu çerçevede ulusal sosyal koruma tabanları şu unsurlardan oluşmaktadır (ILO, 2012a):

(1) Temel sağlık bakımı: Nitelikli, kabul edilebilir, erişilebilir ve kullanılabilir olma ölçütlerini bir araya getiren, analık bakımı da dahil olmak üzere temel sağlık bakımının, hizmetlerinin ve mallarının ulusal olarak belirlenmiş bir bütününe erişim olanağı sağlanmalıdır.

(2) Çocuklar için gelir güvencesi: Çocuklar için eğitim, bakım, beslenme ve diğer zorunlu mal ve hizmetlere erişim sağlayan, hiç olmazsa ulusal olarak asgari düzeyde belirlenmiş temel gelir güvencesi sunulmalıdır.

(3) Aktif çağda olanlar için gelir güvencesi: Özellikle hastalık, işsizlik, analık ve engellilik örneklerinde olduğu gibi, aktif çağda olup yeterli gelir elde edemeyenler için olabildiğince ulusal olarak asgari düzeyde tanımlanmış temel bir gelir güvencesi oluşturulmalıdır.

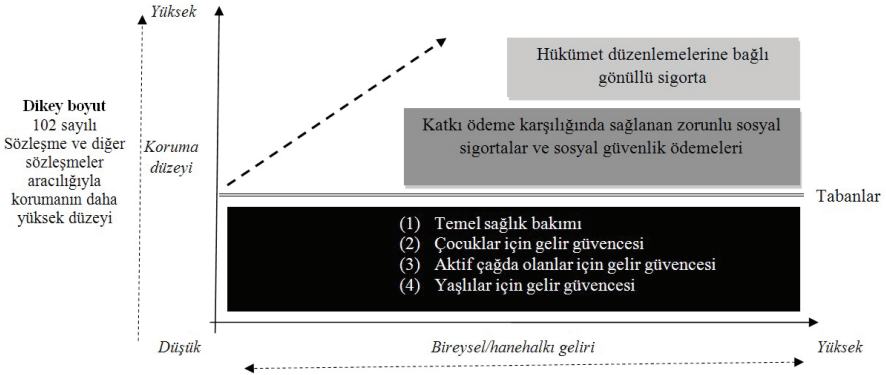
(4) Yaşlılar için gelir güvencesi: Yaşlılar için ulusal olarak asgari düzeyde belirlenmiş temel gelir güvencesi sağlanmalıdır.

Tavsiye kararına göre sosyal koruma tabanlarının kapsamı yalnızca yurttaşlar ile sınırlı olmamalı, ülkedeki tüm yerleşikleri kapsamalıdır. Var olan uluslararası yükümlülüklerle bağlı kalarak üyeler, tavsiye kararında belirtilen temel sosyal güvenlik garantilerini ulusal hukuk ve düzenlemeleriyle tanımlanmış bir biçimde tüm yerleşiklere ve çocuklara sağlamalıdır. Temel sosyal güvenlik garantileri, hukuk tarafından oluşturulmalıdır. Ulusal hukuk ve düzenlemeler, yardımların miktarını, hak kazanma koşullarını ve süresini belirlemelidir. Tarafsız, adil, açık, geçerli, basit, hızlı, erişebilir ve maliyetli olmayan şikâyet ve itiraz yöntemi geliştirilmelidir. İtiraz ve şikâyet etme yöntemi, başvuranlara maliyet yüklememelidir. Sistemler, ulusal yasal çerçeve ile uyumlu olmalıdır.

Temel sağlık bakımına erişmenin finansal yükü sağlık bakımına gereksinim duyanların yoksulluk riskini arttırmamalı ve onları güçlüklerle karşı karşıya bırakmamalıdır. Doğum öncesi ve sonrası tıbbi bakım en yoksullar ve en çok yoksunluk için-

de olanlar da dikkate alınarak oluşturulmalıdır. Temel gelir güvencesi onurlu bir yaşam düzeyini sağlamalıdır. Ulusal olarak tanımlanmış asgari gelir düzeyi, ulusal yoksulluk sınırı, sosyal yardıma hak kazanmaya ilişkin gelir eşikleri veya ulusal hukuk ve uygulamalar tarafından oluşturulmuş diğer türlü karşılaştırılabilir eşikler, zorunlu mal ve hizmetlerin parasal değerini karşılamalıdır. Ancak bu konuda ülke içindeki bölgesel farklılıkların dikkate alınabileceği öngörülmüştür. Temel sosyal güvenlik garantilerinin düzeyi, ulusal hukuk, düzenlemeler ya da uygulamalar tarafından oluşturulan açık kurallarla düzenli incelenmelidir. Bu garantilerin oluşturulması ve incelenmesinde çalışan ve işveren örgütleri ile temsilcilerin katılımına dayanan üçlü yapı yanında ilgili kişileri temsil eden ve diğer ilgili örgütlerin katılımıyla değerlendirmeler yapılmalıdır (ILO, 2012a).

Tavsiye kararı sosyal koruma tabanlarının oluşturulmasında tek bir yaklaşımın uygulanmasını önermemektedir. Üyeler, temel sosyal güvenlik garantilerinin sağlanmasında ulusal ölçekte program ve yardımların en etkili ve etkin bileşiminin uygulanabilmesi için farklı yaklaşımları göz önünde bulundurmalıdır. Yardımlar, çocuk ve aile yardımlarını, hastalık ve sağlık bakımı yardımlarını, analık yardımlarını, engellilik yardımlarını, yaşlılık yardımlarını, dul ve yetim yardımlarını, işsizlik yardımlarını, istihdam garantilerini, iş kazası ve meslek hastalığı yardımlarını, nakdi veya hizmet türünde di-

Grafik 1: Sosyal Koruma Tabanları Yaklaşımı

Kaynak: (ILO, 2012b: 3)

ğer sosyal yardımları kapsayabilir. Bu tür yardım programlarına istihdam destek programları, kamu istihdam programları, negatif gelir vergisi programları, sosyal yardım ve sosyal sigorta programları, evrensel nitelikli yardımlar dahil edilebilir (ILO, 2012).

Kararda ulusal sosyal koruma tabanlarının tasarlanmasında ve uygulanmasında bir dizi öncelik belirtilmiştir: (i) Önleyici, destekleyici ve aktif önlemler, yardım ve sosyal hizmetler ile bir araya getirilmelidir. (ii) Kamunun ihtiyaç duyduğu mal ve hizmetlerin tedariki, hükümetçe sağlanan kredi olanakları, iş denetimi, işgücü piyasası politikaları ve vergi teşvikleri, eğitim ve mesleki eğitim, becerilerin ve istihdam edilebilirliğin geliştirilmesi gibi politikalar aracılığıyla kurumsal istihdam ve üretken ekonomik etkinlikler desteklenmelidir. (iii) Uygun iş çerçevesi bağlamında güvenli çalışmayı, girişimciliği, sürdürülebilir işletmeleri destekleyen, eğitiliği azaltan, kurumsal istihdamı ve gelirleri arttıran,

okuma ve yazma öğretimini, eğitim ve mesleki eğitim, beceri ve istihdam edilebilirliği geliştiren politikalar ile eşgüdüm sağlanmalıdır.

Tavsiye kararı ulusal sosyal koruma tabanlarının ulusal kaynaklar tarafından finanse edilmesini öngörmüştür. Ancak tabanları oluşturan garantilerin uygulanmasında mali ve ekonomik kapasiteleri yeterli olmayan üye ülkeler, kendi çabalarını tamamlamayabilmek için uluslararası destek ve işbirliğinden yararlanabilir. Üyeler, sosyal koruma tabanlarının mali, finansal ve ekonomik bakımdan sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla farklı nüfus gruplarının prim ödeme kapasitesini de dikkate alan, zorunlu olan kaynakları harekete geçiren farklı yöntemlerden yararlanmalıdır. Bu yöntemler, vergi ve prim ödemelerinin etkin uygulanması, karşılığı belirlenmiş harcamaların oluşturulması ya da daha geniş ve yeterince ilerici nitelikte gelir tabanı yaratılması gibi seçeneklerin tek tek veya birlikte uygu-

lanmasını içermelidir. Üyeler sosyal koruma tabanlarının finansmanında prim borçlarını, vergi ödemelerinden kaçınma davranışlarını, dolandırıcılık girişimlerini önlemeye yönelik çereveye sahip olmalıdır (ILO, 2012a).

202 sayılı tavsiye kararında üye ülkelere etkili bir sosyal diyalog ve sosyal katılım yoluyla gerçekleşen ulusal görüşmeler temelinde sosyal güvenliği yaygınlaştırma stratejisi belirlemeleri ve uygulamaları önerilmektedir. Bu bağlamda temel sosyal güvenlik garantilerinin asgari düzeyine sahip olmayan ülkeler, ulusal sosyal güvenlik sistemlerinin temel unsuru ve bir başlangıç noktası olarak sosyal koruma tabanları uygulanmasına öncelik vermelidir. Sosyal güvenliği yaygınlaştırma stratejisi ülkenin ekonomik ve mali kapasitelerini gözeterek, olabildiğince kısa sürede ve mümkün olduğunca çok sayıda insan için korumanın daha yüksek düzeyini sağlamayı amaçlamalıdır. Bu amaçla, üyelerin ulusal politika hedefleri ile tutarlı, kapsamlı ve yeterli sosyal güvenlik sistemlerini kurmaları ve diğer kamu politikaları ile sosyal güvenlik politikalarının eşgüdümünü sağlamaları gerekir (ILO, 2012a).

Sosyal güvenliğin yaygınlaştırılması stratejilerinin oluşturulması ve uygulanmasında üyeler, ulusal öncelikleri yansıtan amaçlar oluşturmalı, sosyal koruma açıklarını ve korumaya erişim engellerini belirlemeli ve uygun olduğu kadar mesleki eğitim ve diğer tedbirleri de dâhil olmak üzere aktif işgücü piyasası politikaları ile sosyal güvenliği bü-

tünleştirmelidir. Katkı ödemeli ve katkı ödemesi gerektirmeyen programların eşgüdümü yoluyla koruma açığı giderilmelidir. Katkı ödeme kapasitesi olup koruma dışında kalan kimselerin mevcut katkılı programların kapsamına alınması tavsiye edilmektedir. Sosyal güvenliği yaygınlaştırmanın doğuracağı finansal gereksinimler ve bunları giderecek kaynaklar belirlenmelidir. Sosyal koruma tabanları, yaygınlaştırma stratejileri, bilgilendirme programları hakkında kamuoyundaki farkındalığı arttırmak için çaba gösterilmelidir (ILO, 2012a).

Sosyal güvenliğin yaygınlaştırılması stratejisi hem kurumsal, hem de enformel ekonomide yer alanları kapsmalıdır. Strateji enformelleşmeyi azaltmalı kurumsal ekonominin büyümesine destek sağlamalı, dezavantajlı gruplara ve özel gereksinimi olan kimselere desteklemeli, üye ülkelerin ekonomik, sosyal ve çevresel gelişme planları ile uyumlu olmalıdır. Ulusal amaçlara, önceliklere ve finansal kapasiteye dayanan kapsamlı sosyal güvenlik sistemleri oluşturulurken, üyeler ilgili uluslararası çalışma standartlarının oluşturduğu yardım düzeyine erişmeyi hedeflemelidir. Üyeler, 102 sayılı Sosyal Güvenlik (Asgari Standartlar) Sözleşmesini olabildiğince kısa sürede ulusal koşulların izin verdiği ölçüde onaylamalıdır. Sözleşmeyi onaylamış ve yürürlüğe koymuş üyeler ise daha ileri gelişmiş standartlara yönelmelidir (ILO, 2012a).

Tavsiye kararı son olarak üye ülkelerde sosyal koruma tabanlarının

geliştirilmesinde yaşanan sorunları, ilerlemeleri belirlemek için sosyal diyalogu ve ilgili diğer örgütlere danışılmasını esas alan bir ulusal izleme mekanizmasının oluşturulmasını önermiştir. Önerilen mekanizma düzenli bilgi toplama, veri elde etme, görüşme yapma, yayınlama, inceleme ve deneyimlerin uluslararası ölçekte paylaşımı gibi etkinlikleri içermektedir (ILO, 2012a).

Değerlendirme ve Sonuç

Tarihsel olarak sosyal politika çalışmalarını tarafından biçimlendirilen sosyal koruma kavramı, sosyal politikanın güttüğü, toplumun ve çalışanların piyasa işleyişinden korunması amacını ifade etmektedir. Ancak son yıllarda kavramın tanımı ve içeriği, özellikle kalkınma ve kalkınma politikaları gibi sosyal politika disiplini dışındaki disiplinlerin etkisiyle değişmeye başlamıştır. Geleneksel anlamıyla sosyal koruma, sosyal güvenlik yanında işgücü göçü, çalışmada sağlık ve güvenlik, ücretler, çalışma süreleri gibi çalışma koşullarına ilişkin sorunların sosyal adalet temelinde çözümünü anlatmada kullanılır. Günümüzde ise daha çok gelir güvencesizliği karşısında koruma sağlayan programlar ile sınırlanmakta ve daha çok sosyal güvenlikle bağlantılı bir kavram olarak ele alınmaktadır. Sosyal koruma kavramının bu yeni anlamının unsurları hakkında genel bir uzlaşma olmadığı gibi kapsamı belirsiz ve tartışmalıdır.

Sermaye birikimi sürecinde, ekonomik yapılarda ve koşullarda yaşa-

nan değişimin yansımaları sonucunda farklılaşan sosyal koruma tanımı ve yaklaşımları, UÇÖ'nün yaklaşımı üzerinde de etkili olmaya başlamıştır. Örgüt 2012 yılında var olan standartlarının, özellikle gelişmekte olan ülkelerde sosyal güvenlik kapsamındaki açığın kapatılmasında ve yeni politikalar geliştirilmesinde yeterli olmadığı gibi gerekçelerle yeni bir tavsiye kararı kabul etmiştir. Üyele-re yol gösterme amacıyla olan tavsiye kararı, toplumun tüm üyelerini kapsayan, yerel veya ulusal koşullara uyarlanmış, oluşturulması, finansmanı, yönetimi ve sağladığı koruma düzeyi ölçütleri bakımından oldukça esnek ilkeler içeren sosyal koruma tabanlarının oluşturulmasını önermektedir. Oluşturulacak sosyal koruma tabanları nihai bir amaç değildir. Tabanlar Örgüt'ün var olan evrensel ve asgari nitelikli sosyal güvenlik standartlarına ulaşmada bir başlangıç noktasıdır. Ancak sosyal koruma tabanlarının bu özelliklerinin göz ardı edilmesi yanında, yatay ve özellikle dikey yaygınlaştırma çalışmalarının başarısızlığı, yeni sorunların ortaya çıkmasına neden olacaktır. Bu durumda sosyal koruma tabanları yaklaşımı, sadece yoksulları kapsayan, düşük düzeyde koruma sunan, ulusal veya evrensel asgari standartlara yaslanmayan, bu standartların altında koruma sağlayan bir sistemin kalıcılılaşmasına yol açabilecektir.

Tavsiye kararı, sosyal koruma tabanlarına ilişkin önerdiği ilkeler, yöntem ve yaklaşım açısından köklü bir yenilik içermez. Bu karar, yakın

geçmişte gelişmekte olan ülkelerde sosyal güvenliğin kapsamının yaygınlaştırılmasına dönük uygulanan ve başarılı kabul edilen deneyimlerin sonuçlarını sistematik hale getirmeyi amaçlamaktadır.

Sosyal koruma tabanlarının "sosyal dayanışmaya dayanması", "kuralların hukuk tarafından oluşturulması", "ayrımçılık içermemesi" ve "yurttaşlara itiraz ve şikayet yöntemi sunması" gibi ilkelere yaslanması önerilmektedir. Bu tür ilkesel çerçeve uzun dönemde sosyal güvenlik hakkının gerçekleştirilmesinde temeldir. Ancak karar, tabanları oluşturacak programları kimlerin finanse edeceği ve yöneteceğini belirlemekten kaçınmıştır. Karar, açıkça dile getirse de, sosyal güvenliğin hak olduğu yaklaşımına ters düşecek biçimde, belirtilen ilkelere uygun olması koşuluyla piyasa, işletme, sivil toplum, yardım örgütü ve topluluk temelin-

de sağlanan korumayı, sosyal koruma tabanlarının içinde yer almasına örtük olarak olanak vermektedir. Bu yönüyle tavsiye kararı, sosyal güvenlik garantilerinin sunulmasında, merkezi veya yerel yönetim, yerel topluluklar, ortak yardım planları ya da özel sigorta işletmeleri gibi aktörler arasında bir ayırım ya da tercih yapmamaktadır.

Sonuç olarak, gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun tüm ülkelerde yaşayan herkesin sosyal güvenlik hakkının gerçekleştirilmesi bakımından uluslararası düzeyde bir uzlaşmanın belgesi olarak tavsiye kararı önemlidir. Ancak sosyal koruma tabanları yaklaşımının, içerdği yönetsel çeşitlilik ve esneklik nedeniyle, amaçlanın dışında, işgücü piyasasında ve toplumsal yapıda düşük koruma standartlarına bağlı katmanlaşmayı arttırma potansiyeli göz ardı edilmemelidir.

EK I: İNSAN HAKLARININ ULUSLARARASI BELGELERİNDE SOSYAL KORUMA HAKKI

1948-BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI EVRENSSEL BİLDİRGESİ

Madde 23 (3)

"Herkesin kendisi ve ailesi için insan onuruna yaraşır ve gerekirse her türlü sosyal koruma önlemleriyle desteklenmiş bir yaşam sağlayacak adil ve elverişli bir ücrete hakkı vardır."

Madde 25 (2)

"Anaların ve çocukların özel bakım ve yardım görme hakları vardır. Bütün çocuklar, evlilik içi veya evlilik dışı doğmuş olsunlar, aynı sosyal korumadan yararlanırlar."

Kaynak: [<http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf>]

1961- AVRUPA SOSYAL ŞARTI

Madde 16 - Ailenin Sosyal, Yasal ve Ekonomik Korunma Hakkı

"Akit Taraflar, toplumun temel birimi olan ailenin tam gelişmesi için gerekli koşulları sağlamak üzere sosyal yardımlar ve aile yardımları, mali düzenlemeler, konut sağlama, yeni evlilere yardım ve diğer uygun araçlarla aile yaşamının ekonomik, yasal ve sosyal bakımdan korunmasını desteklemeyi taahhüt ederler."

Madde 27 - Hükümetler Sosyal Komitesinin Alt Komitesi

"(...) Ayrıca sosyal refah ve ailenin ekonomik ve sosyal açıdan korunması gibi özellikle yetkili oldukları konular üzerinde Avrupa Konseyinin danışmanı statüsü taşıyan uluslararası hükümet dışı örgütlerin en çok iki temsilcisine danışabilir."

Kaynak [<http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20312.pdf>]

1988- EK PROTOKOL

Bölüm I

"4. Tüm yaşlı kişilerin sosyal bir korunmaya hakkı vardır."

Madde 4 Yaşlı Kişilerin Sosyal Korunma Hakkı

"Yaşlı kişilerin sosyal korunma hakkının fiilen kullanımını sağlamak ereğiyle Taraflar, gerek doğrudan doğruya, gerekse kamusal yada özel örgütlerle işbirliği yaparak, özellikle:

1. Yaşlı kişilere olabildiğince en uzun süre toplumun bütün haklara sahip üyesi olarak kalabilmelerine:

a. Onlara uygun bir yaşam sürdürmelerine ve kamusal, sosyal ve kültürel yaşama etkin biçimde katılmalarına olanak sağlamak için yeterli kaynaklar yoluyla;

b. Yaşlı kişiler yararına varolan hizmet ve kolaylıklar ve onların bunlara başvurma olanakları konusundaki bilgileri yayma yoluyla;

Olanak vermeyi;

2. Yaşlı kişilere yaşam biçimini özgürce seçmeye ve güvenli çevrelerinde diledikleri kadar uzun ve olanaklı bulunduğu sürece, bağımsız bir yaşam sürdürmeye:

- a. Gereksinmelerine ve sağlık durumlarına uygun düşen konutlar yada konutun düzenlenmesi (uyarlanması) ereğiyle uygun yardımlar sağlanması yoluyla;
- b. Durumlarının gerektireceği tıbbi bakım ve hizmetler yoluyla;
- Olanak vermeyi;
3. Kurumlarda yaşayan yaşlı kişilere özel yaşama saygı içinde uygun yardım ve kurumda yaşam koşullarının belirlenmesine katılma sağlamayı;
- Amaçlayan uygun önlemler almayı yada geliştirmeyi üstlenirler."

Kaynak: Gülmez, Mesut (1993), Avrupa Sosyal Şartı ve Türkiye Kollokyumu, Bildiriler ve Tartışmalar, TODAİE ya., Ankara, s. 273.

1996- GÖZDEN GEÇİRİLMİŞ AVRUPA SOSYAL ŞARTI

Bölüm I

"16- Toplumun temel birimi olarak aile, tam gelişmesini sağlamaya yönelik uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir.

"17- Çocuklar ve gençler uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir."

"23- Her yaşlı insan sosyal korunma hakkına sahiptir."

Madde 16 – Ailenin Sosyal, Yasal ve Ekonomik Korunma Hakkı

"Akit Taraflar, toplumun temel birimi olan ailenin tam gelişmesi için gerekli koşulları sağlamak amacıyla; sosyal yardımlar ve aile yardımları, mali düzenlemeler, konut sağlama, yeni evlilere yardım ve diğer uygun araçlarla aile yaşamının ekonomik, yasal ve sosyal bakımdan korunmasını teşvik etmeyi taahhüt ederler."

Madde 17 – Çocukların ve Gençlerin Sosyal, Yasal ve Ekonomik Korunma Hakkı

"Akit Taraflar, çocukların ve gençlerin kişilikleri ile fiziksel ve zihinsel yeteneklerinin tam gelişimini sağlayacak bir çevrede yetişme haklarını etkili bir biçimde kullanmalarını sağlamak amacıyla, doğrudan ya da kamusal ve özel örgütlerle işbirliği yaparak, aşağıdaki hususlara yönelik tüm uygun önlemleri almayı taahhüt ederler:

1-a- çocukların ve gençlerin, ebeveynlerinin hak ve ödevleri göz önünde tutularak, gereksinim duydukları bakım, yardım, öğretim ve eğitim olanaklarına sahip olmalarını özellikle bu amaç için uygun ve yeterli kurum ile hizmetlerin kurulması ve sürdürülmesini sağlamak,

b- çocukları ve gençleri ihmal, şiddet ve sömürüye karşı korumak,

c- ailelerinin desteğinden geçici ya da mutlak olarak yoksun kalan çocukların ve gençlerin korunmasını ve bunların devletten özel yardım almasını sağlamak,

2- Çocukların ve gençlerin okula devamlarının özendirilmesinin yanı sıra parasız ilk ve orta öğrenim sağlamak."

Madde 23 – Yaşlıların Sosyal Korunma Hakkı

"Akit Taraflar, yaşlıların sosyal korunma hakkını etkili bir biçimde kullanmalarını sağlamak amacıyla, doğrudan ya da kamusal veya özel örgütlerle işbirliği yaparak, özellikle:

– Yaşlılara,

a- iyi bir yaşam sürmeleri ve kamusal, sosyal ve kültürel yaşama etkin olarak katılmalarına olanak sağlayan yeterli kaynakları;

b- yaşlılar için varolan hizmetler ve kolaylıklar ve onların bunlardan yararlanma olanakları konusunda bilgi sağlamak yoluyla, yaşlıların olabildiğince uzun bir süre toplumun bütün haklara sahip üyesi olarak kalabilmelerine olanak sağlama-
yı;

– Yaşlılara

a- gereksinimlerine ve sağlık durumlarına uygun konutlar ya da konutlarının buna uygun hale getirilmesi için yeterli destek sağlamayı;

b- durumlarının gerektirdiği sağlık bakım ve hizmetleri yoluyla yaşlıların kendi yaşam biçimlerini özgürce seçmelerine ve alıştıkları çevrede yaşamlarını istedikleri ve yapabildikleri sürece bağımsız olarak sürdürmeye olanak vermeyi;

– Kurumlarda yaşayan yaşlılara, özel yaşamlarına saygı içinde, uygun yardım ve bunların kurumdaki yaşam koşullarına ilişkin kararlara katılımlarını sağlamayı amaçlayan önlemler almayı ya da bunları özendirmeyi;

taahhüt ederler."

Kaynak: [<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/04/20070409-1.htm>]

2006- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ENGELLİLERİN HAKLARINA İLİŞKİN SÖZLEŞME

Madde 28 Yeterli Yaşam Standardı ve Sosyal Koruma

1. Taraf Devletler, engellilerin yiyecek, giysi ve barınma dahil kendileri ve aileleri için yeterli yaşam standardı hakkını ve yaşam koşullarının sürekli olarak iyileştirilmesi hakkını tanır. Taraf Devletler bu hakkın engelli olmaları nedeniyle ayrımcılığa uğramaksızın tanınmasını temin etmek için gerekli adımları atar.

2. Taraf Devletler engellilerin sosyal korunma ve engelliliğe dayalı ayrımcılığa uğramadan bu haktan yararlanma hakkını tanır ve aşağıda belirtilen tedbirler dahil olmak üzere bahse konu hakkın tanınmasını temin etmek ve geliştirmek için gerekli adımları atar:

(a) Engellilerin temiz su hizmetlerine, uygun ve bedeli ödenebilir hizmetlere eşit erişimlerini sağlamak ve engellilerin ihtiyaçlarına ilişkin araç - gereç ve diğer yardımlara erişimlerini temin etmek;

(b) Özellikle engelli kadın ve kızlar ve engelli yaşlılar dahil olmak üzere engellilerin sosyal koruma programlarına ve yoksulluk azaltıcı programlara erişimini sağlamak;

(c) Yoksulluk koşullarında yaşayan engellilerin ve ailelerinin uygun eğitim, danışmanlık, mali yardım ve süreli bakım dahil engelliliğe ilişkin harcamalarında devlet yardımına erişimini sağlamak;

(d) Engellilerin toplu konut programlarına erişimini sağlamak;

(e) Engellilerin emeklilik fırsatları ve programlarına eşit erişimini sağlamak.

Kaynak: [<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/07/20090714-1.htm>]

AB TEMEL HAKLAR ŞARTI**Madde 33 Aile ve Çalışma Yaşamı**

"1. Aile, yasal, ekonomik ve sosyal korumadan yararlanır."

Kaynak: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:en:PDF]

ÇALIŞANLARIN TEMEL SOSYAL HAKLARINA İLİŞKİN TOPLULUK ŞARTI

"İç pazarın tamamlanması Avrupa Topluluğunun çalışanlarına sosyal alanda özellikle sosyal koruma, eğitim, mesleki eğitim, çalışmada sağlık ve güvenlik, yaşam ve çalışma koşulları serbest dolaşım anlamında gelişmeler sunmak zorundadır."

Serbest Dolaşım

"Serbest dolaşım hakkı, ev sahibi ülkedeki çalışma koşulları, sosyal koruma ve istihdama erişme konularında eşit davranma ilkeleri uyarınca topluluktaki herhangi bir meslek veya işte çalışabilmesi için herhangi bir çalışana olanak vermemelidir."

Sosyal Koruma

"Her ülkede uygulanan düzenlemeler göre:

10. Avrupa Topluluğunun her çalışanı yeterli sosyal koruma hakkına sahip olacak ve statüsü ve istihdam edildiği teşebbüsün büyüklüğü ne olursa olsun, sosyal güvenlik yardımlarının yeterli bir düzeyinden yararlanacaktır."

İşgücü piyasasına giremeyen veya yeniden giremeyen, geçim olanağına sahip olmayan kimselerin özel durumları göz önünde bulunduran yeterli kaynaklara ve sosyal yardım almaları gerekir".

Kadın ve Erkek İçin Eşit Muamele

17.. (..) "bu amaçla, eylemler, özellikle istihdama erişim açısından, ücret, çalışma koşulları, sosyal koruma, eğitim, mesleki eğitim ve kariyer geliştirme gibi alanlarda erkekler ve kadınlar arasındaki eşitlik ilkesinin uygulanmasını sağlamak için yoğunlaştırılmalıdır."

Kaynak: [http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/community-charter--en.pdf]

EK II: SOSYAL KORUMA TABANLARI TAVSİYE KARARINDA SOSYAL GÜVENLİK HAKKI İLE İLGİLİ GÖNDERME YAPILAN ULUSLARARASI HUKUK BELGELERİ

1948-BİRLEŞMİŞ MİLLETLER İNSAN HAKLARI EVRENSEL BİLDİRGESİ

Madde 22

"Herkesin, toplumun bir üyesi olarak, sosyal güvenliğe hakkı vardır. Ulusal çabalarla ve uluslararası işbirliği yoluyla ve her devletin örgütlenmesine ve kaynaklarına göre, herkes onur ve kişiliğinin serbestçe gelişim için gerekli olan ekonomik, sosyal ve kültürel haklarının gerçekleştirilmesi hakkına sahiptir."

Madde 25

"1. Herkesin kendisinin ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut ve tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes, işsizlik, hastalık sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi iradesi dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkına sahiptir.

2. Anaların ve çocukların özel bakım ve yardım görme hakları vardır. Bütün çocuklar, evlilik içi veya evlilik dışı doğmuş olsunlar, aynı sosyal Korumdan yararlanırlar".

Kaynak: [<http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf>]

1966-EKONOMİK, SOSYAL VE KÜLTÜREL HAKLAR ULUSLARARASI SÖZLEŞMESİ

MADDE 9

"Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, herkesin sosyal sigorta da dahil olmak üzere sosyal güvenlik hakkını tanırlar."

MADDE 11

1. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, herkesin, yeterli beslenme, giyim ve konut da dahil olmak üzere, kendisi ve ailesi için yeterli bir yaşam düzeyine sahip olma ve yaşam koşullarını sürekli geliştirme hakkına sahip olduğunu kabul ederler. Taraf Devletler bu hususta hür rızaya dayalı uluslararası işbirliğinin temel önemini kabul ederek, bu hakkın gerçekleşmesini güvence altına almak için uygun tedbirler alacaklardır.

2. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, herkesin açlıktan kurtulma temel hakkını kabul ederek, münferiden ve uluslararası işbirliği yoluyla, özel programları da içeren gerekli tedbirleri aşağıdaki amaçlara yönelik olarak alacaklardır:

(a) Teknik ve bilimsel bilgilerden tam olarak yararlanmak suretiyle, beslenme ilkeleri konusundaki bilgileri yayarak ve doğal kaynakların en etkin bir şekilde geliştirilmesini ve kullanılmasını sağlayacak şekilde tarımsal sistemleri düzelterek ya da geliştirerek, besinlerin üretilmesi, korunması ve dağıtılması yöntemlerini iyileştirmek; ve

(b) Gerek gıda maddeleri ihraç eden, gerek gıda maddeleri ithal eden ülkelerin sorunlarını dikkate alarak, dünyadaki besin maddelerinin ihtiyaca göre adil bir şekilde dağıtımını sağlamak.

MADDE 12

1. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, herkesin, ulaşılabilecek en yüksek fiziksel ve zihinsel sağlık standardına sahip olma hakkını kabul ederler.

2. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletlerin, bu hakkın tam olarak kullanılmasını sağlamak için alacakları tedbirler şu amaçlara yönelik olacaktır:

(a) Ölü doğum ve çocuk ölümleri oranlarının düşürülmesini ve çocuğun sağlıklı bir şekilde gelişmesini sağlamak;

(b) Çevresel ve sınıai sağlık şartlarının her yönüyle iyileştirilmesi;

(c) Salgın, yöresel, mesleki ve diğer hastalıkların önlenmesi, tedavisi ve kontrolü;

(d) Hastalık durumunda herkese tıbbi hizmet ve tıbbi bakım sağlayacak koşulların yaratılması.

Kaynak: [<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2003/08/20030811.htm#4>]

KAYNAKÇA

- Adesina, Jimi O. (2010), "Rethinking the Social Protection Paradigm: Social Policy in Africa's Development", Background paper to the ERD 2010, European Report on Development, European University Institute.
- Barrientos, Armando ve Shepherd, Andrew (2003), "Chronic Poverty and Social Protection", Paper prepared for presentation at the CPRC Conference on Chronic Poverty, University of Manchester, April 2003.
- Boychuk, Gerard W (2014), Social protection guarantees as legal rights? The International Labour Organization, the United States, and the American 'national context', *Global Social Policy*, December 2014; 14 (3).
- Brunori, P. ve O'Reilly, M. (2010), Social protection for development: a review of definitions, Paper prepared in the framework of the European Report on Development 2010, European University Institute.
- Cichon, Michael (2013), "The Social Protection Floors Recommendation, 2012 (No. 202): Can a six-page document change the course of social history?", *International Social Security Review*, Vol. 66, 3-4/2013.
- COM (1995), "The Future of Social Protection: A Framework for a European Debate", Communication from the Commission, COM (95) 466 final, 31.10.1995.
- Çelik, Aziz (2006), AB Sosyal Politikası, Uyum Sürecinin En Uyumsuz Alanı, Kitap Yayınevi, İstanbul.
- De Haan, Arjan (2014), "The Rise of Social Protection in Development: Progress, Pitfalls and Politics" *European Journal of Development Research* (2014) 26, 311-321.
- Devereux, S. ve R. Sabates-Wheeler (2007), "Editorial Introduction: Debating Social Protection", *Institute of Development Studies Bulletin*, 38 (3): p. 1-7.
- Drouin, Anne (2004), "Improving public financing of social protection in Asia: The cases of China, Thailand and Lao People's Democratic Republic", (içinde) Social protection: What workers and trade unions should know, *International Labour Office, Labour Education* 2000/4 No. 121, p. 29-38.
- EC (2003), Strengthening the social dimension of the Lisbon strategy: Streamlining open coordination in the field of social protection, COM (2003), Brussels. [<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52003DC0261&rid=2>]
- ERD (2010), Social Protection for Inclusive Development, A New Perspective in EU Co-Operation with Africa, The 2010 European Report on Development, European University Institute.
- EUROSTAT (1996), ESSPROS Manual, The European System of integrated Social Protection Statistics, [http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/statmanuals/files/ESSPROS_manual_1996_EN.pdf]
- Euzeby, Alain (2000), "The Financing of Social Protection and Employment in the Context of Economic Globalization", *Social Security in the Global Village-The Year2000 International Resarch Conference on Social Security* (25-27 September 2000), *International Social Security Association*, Helsinki.
- Euzeby, Alain (2004), "Social Protection: Values to be defended!", *International social Security Review*, Vol.57, 2/2004.
- FASIA (2013), Social Protection for Low-Skilled Migrant Workers and their Families, *Migrant Forum in Asia Policy Brief* No. 7.
- Ferreira, Francisco H.G. ve Robalino, David (2010), "Social Protection in Latin America Achievements and Limitations", *Policy Research Working Paper* 5305.
- Garcia, A. Bonilla ve Gruat J.V. (2003), Social Protection- Verion 1.0, *International Labour Office*, Geneva.
- Gentilini, Ugo ve Omamo, Steven Were (2011), Social protection 2.0: Exploring issues, evidence and debates in a globalizing world, *Food Policy* (36), p. 329-340.
- Ginneken, Wouter van (2013), "Civil Society and the social protection floor", *International Social Security Review*, Vol. 66, (3-4/2013).
- Ginneken, Wouter van (2000), "The Extension of Social Potection: ILO's Aim for the Years to Come", (içinde) *Social Protection: New Directions of Donor Agencies*, Edit: Conway, Tim vd., *Overseas Development Institute-Social Development Department*, London.
- Gülmez, Mesut (2013), "Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Kurallar Düzeni, İçerik, Uygulama ve Denetim", [içinde] *Uluslararası Sosyal Politika (Der.: Ahmet Makal, Seda Tekeli)*, *Anadolu üniveristesi, AÖF Ya., Eskişehir*.

- Güzel, Ali-Okur, Ali Rıza (1990), *Sosyal Güvenlik Hukuku*, Beta Basım Yayın, İstanbul.
- Hagemer, Krzysztof ve Kim, Kee Beom (2010), "Challenges to Social Security in Asia and the Pacific: Crisis and Beyond", *Asian Development Bank social assistance and conditional cash transfers proceedings of the regional workshop*, Mandaluyong City, Philippines.
- Hagemer, Krzysztof ve McKinnon, Roddy (2013), "The role of national social protection floors in extending social security to all", *International Social Security Review*, Vol. 66, (3-4/2013).
- ILO (2000), *Income Security and Social Protection in a Changing World*, World Labour Report 2000 (WLR 2000), International Labour Office, Geneva.
- ILO (2011), *Social protection floor for a fair and inclusive globalization*, Report of the Advisory Group, International Labour Organization.
- ILO (2012), *Social Security for All: The ILO Social Protection Floors Recommendation*, Social Security for All Briefing Note, (June), [http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---soc_sec/documents/publication/wcms_secsec_31089.pdf]
- ILO (2012a), *R202-Social Protection Floors Recommendation, 2012 (No. 202)*, (Recommendation concerning National Floors of Social Protection), Adoption: Geneva, 101st ILC session (14 Jun 2012), NORMLEX Information System on International Labour Standards. [http://www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_INSTRUMENT_ID:3065524]
- ILO (2012b), *The strategy of the International Labour Organization Social security for all Building social protection floors and comprehensive social security systems*, International Labour Office, Social Security Department, Geneva.
- ILO (2014), *World Social Protection Report 2014/15, Building economic recovery, inclusive development and social justice*, International Labour Office, Geneva.
- Kapar, Recep (2006), *Sosyal Korumanın İşgücü Piyasasına Etkisi, Birleşik Metal Sendikası yayınları*, İstanbul.
- Kulke, Ursula ve Saint-Pierre Guilbault, Emmanuelle (2013), "The Social Protection Floors Recommendation, 2012 (No. 202): Completing the standards to close the coverage gap", *International Social Security Review*, Vol. 66, 3-4/2013.
- Kumitz, Daniel (2013), *Scoping Social Protection, Platform for Social Protection Zambia Policy Brief*, The Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) Zambia Office.
- Langendonck, Jef Van (1996), "Simplification of Social Security and the Purpose of Social Security", (içinde) *Simplification and Systematisation of Social Protection Rules*, Edit: Konstantinos D. Kremalis, Ant. N. Sakkoulas Publishers, Athens.
- Lund, Frances ve Srinivas, Smita (2010), *Learning from experience: A gendered approach to social protection for workers in the informal economy*, Social Security Department, International Labour Organization, Geneva.
- Midgley, J. (2013), *Social Development and Social Protection: New Opportunities and Challenges*. *Development South Africa*, 30 (1), p. 2-12.
- Midgley, James (2012) *Social Protection and Social Policy: Key Issues and Debates*, *Journal of Policy Practice*, Volume 11, Issue 1-2, p. 8-24.
- Nadel, Henri (1999), "The Crisis of Social Democratic State: from Fordism to Globalisation", *Workshop on The Concept of Full Employment*, European Economists for an Alternative Economic Policy, Workshop Paper, Barcelona.
- Norton, Andy vd. (2001), "Social Protection Concepts and Approaches: Implications for Policy and Practice in International Development", Centre for Aid and Public Expenditure, Overseas Development Institute, Working Paper 143, London.
- OECD (2009), *Promoting Pro-Poor Growth Social Protection*, OECD, DAC Network on Poverty Reduction (POVNET).
- Oxfam (2009), *OI Policy Compendium, Note on Social Protection (/11/2009)*, Oxfam International.
- Pelakanos, Dimitris (1996), "Simplification and Systematisation of the Social Protection Law: the Experience of Cyprus", (içinde) *Simplification and Systematisation of Social Protection Rules*, Edit: Konstantinos D. Kremalis, Ant. N. Sakkoulas Publishers, Athens.
- Polanyi, Karl (2002), *Büyük Dönüşüm: Çağımızın Siyasal ve Ekonomik Kökenleri*, İkinci Baskı, çeviren: Ayşe Buğra, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sabates-Wheeler, Rachel ve Devereux, Stephen (2007), *Social Protection for Transformation*, *IDS Bulletin* Volume 38, Issue 3, pages 23-28, May 2007

- Sabates-Wheeler, Rachel ve Kabeer, Naila (2003), *Gender equality and the extension of social protection*, ESS Extension of Social Security, ESS Paper no. 16, International Labour Organization, Geneva.
- Schulte, Bernd (2004), *Defending and enforcing rights to social protection*, ISSA Initiative Findings and Opinions, No. 16.
- Sepúlveda Magdalena (2014), *The rights-based approach to social protection in Latin America From rethoric to practice*, Economic Commission for Latin America and the Caribbean (ECLAC), United Nations publication.
- Thomas, Philippa (2005), *Ending Child Poverty and Securing Child Rights: The Role of Social Protection*, A Briefing Paper, Plan UK and the Overseas Development Institute. [<http://www.plan-uk.org/action/socialprotection/>].
- Videt, Bertil (2013), "Social protection as a global challenge, Who gets it- and who pays for it?", [<http://www.thebrokeronline.eu/Articles/Social-protection-as-a-global-challenge>].
- Weiler, Barbara (1995), *The Future of Social Protection: A Framework for a European Debate*, Report on the Communication from the Commission and the Report from the Commission on Social Protection in Europe 1995, COM (95)0466-C4-0524/95.
- Winder, Natalia ve Jenn Yablonski (2012), *Integrated Social Protection Systems, Enhancing Equity for Children*, UNICEF Social Protection Strategic Framework, UNICEF publication.
- World Bank (2003), *The Contribution of Social Protection to the Millennium Development Goals*, World Bank Social Protection Advisory Service, World Bank Publication.